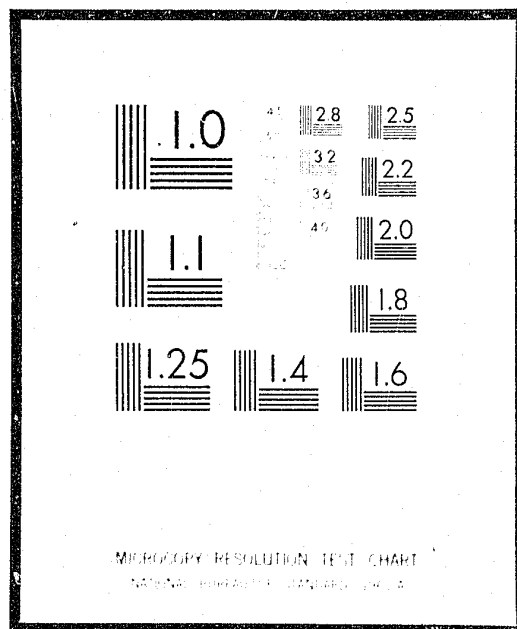

NCJRS

This microfiche was produced from documents received for inclusion in the NCJRS data base. Since NCJRS cannot exercise control over the physical condition of the documents submitted, the individual frame quality will vary. The resolution chart on this frame may be used to evaluate the document quality.

Microfilming procedures used to create this fiche comply with the standards set forth in 41CFR 101-11.504

Points of view or opinions stated in this document are those of the author(s) and do not represent the official position or policies of the U.S. Department of Justice.

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE
LAW ENFORCEMENT ASSISTANCE ADMINISTRATION
NATIONAL CRIMINAL JUSTICE REFERENCE SERVICE
WASHINGTON, D.C. 20531

JUSTITIEDEPARTEMENTET
Ds Ju 1973:6

DET BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET

Betänkande avgivet av utredningen om ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott.

April 1973

5/6/76

Date filmed.

Innehåll

Skrivelse till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet	
Kapitel 1 INLEDNING	7
1.1 Utredningsdirektiven	7
1.2 Sammanfattning av betänkandet	8
Kapitel 2 NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN	10
2.1 Allmänt	10
2.2 Polisen	12
2.3 Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten .	16
2.4 Samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk	18
2.5 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar	19
2.6 Svenska Stölskyddsföreningen	19
2.7 Detaljhandeln	20
2.8 Försäkringsbolagen	21
2.9 Postverk och banker	21
Kapitel 3 TIDIGARE FÖRSLAG OM ETT BROTTSFÖREBYGGANDE RÅD	23
3.1 Inledning	23
3.2 1968 års brottmålsutredning	23
3.3 Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten .	24
3.4 1972 års socialdemokratiska partikongress	24
3.5 1972 års riksdag	25
Kapitel 4 BROTTSKOMMISSIONEN	26
Kapitel 5 KOMMITTÉN FÖR KRIMINOLOGISK BEHANDLINGSPORSKNING ..	28
Kapitel 6 ÖVERVÅGANDEN OCH FÖRSLAG BETRÄFFANDE ETT CENTRALT BROTTSFÖREBYGGANDE RÅD (BRÅ)	29
6.1 Verksamhetsområde	29
6.2 Arbetsuppgifter	29
6.2.1 Allmänt	29
6.2.2 Brottsutvecklingen	30
6.2.3 Kriminologisk och annan forskning	31
6.2.4 Kriminalpolitiskt utvecklingsarbete	31

	Sid.
6.2.5 Den internationella utvecklingen	32
6.2.6 Medverkan i det brottsförebyggande arbetet av enskilda medborgare, ideella organisationer, fackföreningar, arbetsgivare m.fl.	32
6.2.7 Samordningsfrågor	33
6.2.8 Informationsfrågor	33
6.2.9 Narkotikafrågor	34
6.3 Rådets omedelbara arbetsuppgifter	35
6.4 Rådets organisation	37
6.4.1 Allmänt	37
6.4.2 Representation	38
6.4.3 Styrelse och verkställande utskott	39
6.4.4 Experter och kontaktmän	40
6.4.5 Sammanfattande skiss över rådet	44
6.4.6 Rådets arbetsformer	44
6.4.7 Rådets kansli	47
6.5 Rådets budget det första verksamhetsåret	50
6.6 Rådets utbyggnad	51
 Bilagor	
1 Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten ...	52
2 Samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk	54
3 Utkast till instruktion för det brottsförebyggande rådet .	55
4 Redovisning av förhållandena i vissa främmande länder	61

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Genom beslut den 3 januari 1973 bemyndigade Kungl. Maj: t chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig för att lägga fram förslag till uppgifter för och organisation av ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade Herr Statsrådet den 9 januari 1973 expeditionschefen i justitiedepartementet Ingvar Gullnäs som utredningsman. Till sekreterare åt utredningsmannen förordnades den 1 februari 1973 numera hovrättsrådet Carl-Johan Cosmo.

Utredningen får härmed värdsamt överlämna betänkandet Det brottsförebyggande rådet. Betänkandet behandlar huvudsakligen arbetsuppgifterna för och organisationen av ett centralt brottsförebyggande råd.

Utredningen har under sitt arbete haft fortlöpande samråd med kommittén för kriminologisk behandlingsforskning. Vidare har utredningen sammanträffat med bl.a. representanter för rikspolisstyrelsen och för samarbetsorganen mot narkotikamissbruk och mot ungdomsbrottslighet.

Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm den 25 april 1973

Ingvar Gullnäs

Carl-Johan Cosmo

1 INLEDNING

1.1 Utredningsdirektiven

Direktiven för utredningen återfinns i statsrådsprotokollet den 3 januari 1973. Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anför därvid efter beredning med statsrådets övriga ledamöter följande.

Tidigare denna dag har jag fått bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda frågan om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. Jag har i det sammanhanget framhållit behovet av en bättre samverkan mellan olika sociala myndigheter och organ, skolan, rättsvärdar och dem som företräder enskilda intressen som utsätts för brottslighet. Under återopande av vad jag sålunda har anfört föreslår jag att en utredningsman tillkallas för att lägga fram förslag till uppgifter för och organisation av ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott. Till ledning för utredningsmannen vill jag framhålla följande.

Det är angeläget att rådet får sådana uppgifter och en sådan organisation att det på ett verksamt sätt kan bidra med konkreta förslag till samverkande åtgärder för att förebygga brott. Lika viktigt som att rådet får en allsidig sammansättning är att det får tillgång till en basorganisation som ger möjlighet att vidta konkreta åtgärder och framlägga förslag till reformer.

Rådet bör bestå av en beslutande grupp, som utgörs av ordförande och representanter för de fyra stora politiska partierna samt för näringslivets organisationer och de fackliga organisationerna. Till sitt förfogande bör denna grupp ha arbetsgrupper med expertis från olika berörda samhällsområden, såsom polis, åklagare, domstolar, kriminalvård, skola, barn- och ungdomsvård, sjukvård, nykterhetsvård, planmyndigheter, arbetsmarknadsmyndigheter, kriminologisk forskning samt ungdomsorganisationer, försäkringsbolag och sammanslutningar av affärsidkare.

Jag förutsätter att den verksamhet som pågår inom 1956 års klientundersökning rörande ungdomsbrottslingar, samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten och samarbetsorganet för bekämpande av narkotikabrottsligheten kan upphöra, när centralrådet är upprättat.

1.2 Sammanfattning av betänkandet

Utredningen föreslår att ett centralt råd för förebyggande av brott skall inrättas från den 1 juli 1974. Rådet skall enligt förslaget bli en fristående myndighet direkt under Kungl. Maj:t. Av hänsyn till budgetskäl är det inte möjligt att ge rådet denna ställning förrän den 1 juli 1974. Med hänsyn till det angelägna i att rådets arbete snarast kommer igång med väsentligen den uppläggning som föreslås för rådet, föreslår utredningen att en kommitté tillsätts redan den 1 juli 1973 med i huvudsak samma personsammansättning och arbetsuppgifter som rådet kan förväntas få.

Rådet skall ha till uppgift att, närmast under Kungl. Maj:t, samordna samhällets och enskildas insatser mot brott. Rådet skall vidare genom utredningar och initiativ medverka i det kriminalpolitiska utvecklingsarbetet. När utredningen mot bakgrunden av dessa uppgifter kallar rådet för det brottsförebyggande rådet, har utredningen gett uttrycket brottsförebyggande en vidare mening än vad som tidigare varit vanligt, t.ex. i statsverkspropositionen (se avsnitt 2.1).

Det åligger rådet särskilt att

följa och analysera brottsutvecklingen, informera om de förändringar som sker och göra prognoser om den framtida utvecklingen,

verka för att erfarenhet och ^{inslag} rön från den forskning som bedrivs på kriminalitetens område förs ut till berörda myndigheter och allmänheten,

verka för att lagstiftningen inom rådets verksamhetsområde håller jämna steg med samhällsutvecklingen,

ägna särskild uppmärksamhet åt den internationella utvecklingen på kriminalpolitikens område,

samordna olika samhällsorgans insatser mot brott, samverka med andra myndigheter och organisationer i syfte att åstadkomma en medverkan av alla i det brottsförebyggande arbetet,

lämna information om principerna för rättsväsendets uppbyggnad och uppgifter i ett demokratiskt samhälle.

Rådet skall enligt utredningens förslag ledas av en styrelse på femton personer av vilka fem skall representera de politiska partier som är företrädade i riksdagen. Vid rådet skall också finnas ett verkställande utskott med ordförande och två av styrelsens ledamöter. Vidare skall till rådet knytas experter från bl.a. olika verk och departement. Ordförande i styrelse och verkställande utskott samt ledamöter i styrelse och rådets experter utses av Kungl. Maj:t. Vid rådet skall dessutom finnas ett samrådsorgan med kontaktmän från ett mycket stort antal myndigheter och organisationer.

Det löpande arbetet i rådet skall huvudsakligen utföras i olika arbetsgrupper.

Vid rådet skall finnas ett kansli. Förutom chefen skall i kansliet ingå en utredningsenhet och en forskningsenhet. Kommittén för kriminologisk behandlingsforskning kommer inom kort att avge förslag bl.a. om utformningen av rådets forskningsenhet. Utredningen har därför endast mera allmänt skisserat hur forskningsenheten bör anknytas till rådets kansli.

Utredningen har beräknat rådets kostnader under första verksamhetsåret till cirka 840 000 kronor. Kostnaden för forskningsenheten är härvid ej medräknad.

2 NUVARANDE FÖRHÅLLANDEN

2.1 Allmänt¹

Det brottsförebyggande rådet bör i princip ha ett verksamhetsområde som täcker hela det brottsförebyggande fältet. Utredningen har därför sett det som angeläget att redan inledningsvis översiktligt ge en bild av nuvarande förhållanden.

Kampen mot brottsligheten förs på en mycket bred front. Det finns knappast någon samhällsfråga som inte kan ha direkt eller indirekt betydelse för brottslighetens utveckling. I kampen mot brottsligheten ingår således bl.a. också att bota brister och orättvisor samt utjämna ekonomiska, sociala och kulturella skillnader.

Mot denna bakgrund är det inte möjligt att ge en kortfattad men samtidigt heltäckande beskrivning av samhällets åtgärder mot brott. I fråga om rättsväsendet, dvs. polis- och åklagarväsendet, de allmänna domstolarna och kriminalvården, är dock de brottsförebyggande åtgärderna mera påtagliga och därför också lättare att redovisa.

Åtgärderna mot brott kan här indelas på olika sätt beroende på syftet med indelningen. Sett från resursfördelningssynpunkt är följande indelning i sex grupper tänkbar.

- 1 Förebyggande åtgärder
- 2 Övervakande åtgärder
- 3 Brottutredning och andra åtgärder i brottmålsförfarandet
- 4 Verkställandet av påföljder
- 5 Rehabiliterande åtgärder
- 6 Forskning och utveckling.

¹ Framställningen är väsentligen hämtad ur statsverkspropositionen 1973 (Bilaga 4 s. 1 a).

De förebyggande åtgärderna är riktade mot personer som inte är föremål för rättsväsendets åtgärder på grund av brott. De omfattar även sådana åtgärder som är avsedda att förbättra miljön i samhället i förebyggande syfte. Åtgärder av här avsett slag ankommer främst på andra än rättsväsendets myndigheter, bl.a. skolväsendet och socialvårds- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Enskilda, företag och organisationer gör också betydelsefulla förebyggande insatser.

Den andra gruppen avser den övervakning av regellevnaden som syftar till att dels förhindra brott, dels upptäcka brott. Hit hör polisens övervakande verksamhet. Gruppen omfattar även exempelvis tull- och beskattningsmyndigheternas kontroll av att straffsanktionerade bestämmelser inom deras resp. verksamhetsområden efterlevs.

Till den tredje gruppen hör de åtgärder som krävs för att utreda brott och för att fatta beslut om reaktion mot brott, dvs. åtgärder i förfarandet från brottsanmälan t.o.m. domstols dom eller annat slutligt beslut av domstol, åklagare eller polis.

Den fjärde gruppen avser de åtgärder som krävs för verkställighet av skilda påföljder, exempelvis frihetsstraff, skyddstillsyn och böter. Åtgärder av detta slag hör hemma i kriminalvården. Även andra organ har uppgifter på området, t.ex. exekutionsväsendet.

Till den femte gruppen hör de åtgärder som syftar till att ge personer som begått brott bättre förutsättningar till anpassning i samhället. Åtgärder av detta slag vidtas av kriminalvårdsmyndigheterna men även av organ inom socialvårds-, arbetsmarknads- och utbildningsområdena.

Den sjätte gruppen avser forskning och utveckling som

är direkt målinriktad mot problem som rör åtgärder mot brott.

Rättsväsendets kostnader för åtgärder mot brott har beräknats till c:a 1,7 miljarder kronor för budgetåret 1972/73. Härav utgör kostnaden för brottsförebyggande åtgärder 16 milj. kronor och för forskning och utveckling 1,4 milj. kronor.

I fortsättningen redovisas några organ som har uppgifter med nära anknytning till de arbetsuppgifter som kan tänkas komma att åvila ett centralt brottsförebyggande råd. Redovisningen sker närmast för att i vissa begränsade men dock centrala avsnitt ge en bild av det arbete som redan pågår.

2.2 Polisen

Polisen har en central roll i det brottsförebyggande arbetet.

I såväl polisinstruktionen som den särskilda instruktionen för rikspolisstyrelsen finns föreskrifter om att brottsförebyggande verksamhet skall ingå som ett viktigt led i all polistjänst. Sålunda "åligger det polisen särskilt att förebygga brott", och polisstyrelsen skall "sörja för att åtgärder vidtages för att förebygga brott". I instruktionen för rikspolisstyrelsen finns föreskrivet, att rikspolisstyrelsen skall "ägna uppmärksamhet åt den brottsförebyggande verksamheten" samt "utfärda anvisningar och föreskrifter rörande lägre polismyndigheters informationsverksamhet, särskilt i fråga om information till allmänheten angående brottsförebyggande åtgärder".

Rikspolisstyrelsen utövar högsta inseedet över polisen. Vid en av polisbyråerna vid rikspolisstyrelsen finns en sektion, som bl.a. har till uppgift

att centralt samordna polisens förebyggande insatser. Bland dessa insatser kan nämnas:

- kontakt med de lokala polisstyrkorna för vissa gemensamma och riksomfattande åtgärder
- samarbete med andra myndigheter och branschorganisationer som har anledning att verka brottsförebyggande
- central brottsförebyggande information till allmänheten genom massmedia, framställning av trycksaker, bildband o.d.
- brottsförebyggande utbildning av polismän såväl centralt som regionalt
- kontakt med skolöverstyrelsen och behandling av riktlinjer för polisens undervisning i skolorna i rättsfrågor
- organisation av socialpolisiär verksamhet, såsom spaning av uppsökande och brottsförebyggande karaktär
- rutiner för polisens kontakter med de socialvårdande organen för uppgiftslämnande om vårdfall som polisen kommer i beröring med.

I det följande redovisas några exempel på förebyggande insatser mot olika brott, varvid polisen samarbetat med och vänt sig till 1) enskilda personer, 2) intresseorganisationer och branschområden samt 3) myndigheter.

1. Rådgivning till enskilda personer om bättre egenkydd mot brott har förekommit beträffande bl.a. följande områden:

- tekniskt stöldskydd på motorfordon och vikten av att skyddet konsekvent sätts i funktion
- värdesaker bör tas bort ur parkerade bilar
- råd för att undvika cykelstöld - låsning vid parkering och förvaring inomhus nattetid
- stöldskydd, bra belysning, vakthållning etc. mot båtstöld
- effektiv låsning, annat tekniskt inbrottskydd och allmän aktsamhet för att försvåra inbrottsstöld i bostäder och fritidshus
- samma rådgivning till butikägare och andra rörelseidkare
- råd om aktsamhet mot väsk- och ficktjuvar i skolor, kontor, sjukhus, idrotts- och badanläggningar, varuhus, under resor med tåg och flyg osv.
- varning för bedrägerier av kringresande bedragare - t.ex. matt- och konstskojare
- varning till pensionärer för tjuvar och bedragare som besöker åldringars bostäder
- råd till främst kvinnor och åldringar om möjlig aktsamhet för att förebygga överfall och rån.

2. Polisen har tagit upp samarbete med följande intresseorganisationer och branschområden för att förebygga främst olika egendomsbrott:

- försäkringsbolagen för samverkan i fråga om förebyggande åtgärder mot fordons- och båtstöld, för bättre inbrottskydd i bostäder, butiker, kontor, banker m.fl. lokaler samt för förebyggande och uppdagande av försäkringsbedrägerier
- bankernas organisationer för rån- och inbrottskydd samt åtgärder mot check- och bankbedrägerier

- bank- och postpersonalens organisationer angående rånskydd
- industrins organisationer angående inbrotts-, brand- och sabotageskydd
- köpmännens och handelsanställdas organisationer för åtgärder mot butiksstöld, checkbedrägerier och inbrott
- byggnadsföretag och dess organisationer för åtgärder mot inbrott och stöld på byggnadsplatser
- motororganisationer samt bil- och bensinhandelns företagare för insatser mot fordonsstöld
- båtsportens organisationer för att förebygga stöld av båtar och motorer
- husägares och hyresgästers organisationer angående inbrottskydd i bostäder
- pensionärers organisationer för rådgivning till åldringar i syfte att förebygga stöld, bedrägeri och rån
- låssmeder, låsfabrikanter m.fl. för förbättring av låskonstruktioner och annat tekniskt inbrottskydd.

3. Förebyggande samarbete har polisen med bl.a. följande myndigheter:

- posten angående rån, postbedrägerier och inbrottskydd
- statens järnvägar för samarbete mot inbrott i godsmagasin och järnvägsvagnar samt stöld från resenärer
- statens planverk för utarbetande av anvisningar och byggnormer om tekniskt inbrottskydd vid projektering och nybyggnad av hus
- bankinspektionen angående checkbedrägerier och bankrån

- socialvårdsmyndigheterna för medverkan vid distribution av trycksaker med råd mot brott mot åldringar
- sjukvårdsmyndigheterna för åtgärder mot stöldar på sjukhus
- försvarsstaben för förebyggande åtgärder mot stöld av vapen och explosiva varor vid transporter.

2.3 Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (Ju 1966:58)¹

Samarbetsorganet som tillkallades av Kungl. Maj:t i oktober 1964 har varit i verksamhet sedan början av 1965. Ordförande i organet är riksåklagaren Holger Romander och ordinarie ledamöter är cheferna för rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen (tidigare även medicinalstyrelsen), skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen samt företrädare för domstolsväsendet och den kommunala barnavården. För varje ledamot finns en personlig suppleant.

Formellt fungerar organet som en statlig kommitté, vars kostnader bestrids från andra huvudtitelns kommittéanslag. Till organet har som experter knutits bl.a. professorn i kriminologi vid Stockholms universitet samt en representant för vardera socialdepartementet och statistiska centralbyrån. Som sekreterare fungerar en tjänsteman i justitiedepartementet.

Direktiven för samarbetsorganet redovisas i statsrådsprotokollet den 2 oktober 1964. Direktiven kan sammanfattas i följande punkter.

¹ Se även bilaga 1.

a) Organet skall vid regelbundna sammankomster med företrädare för berörda centrala myndigheter dryfta gemensamma problem i syfte att söka samordna de administrativa åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten.

b) Hinder föreligger inte för organet att genom framställningar till Kungl. Maj:t eller eljest ta initiativ till åtgärder som inte kan genomföras av de samverkande myndigheterna självmant.

c) Organet bör fortlöpande följa brottslighetsutvecklingen och resultaten av samhällets åtgärder mot lagöverträdare.

Enligt direktiven förutsattes tyngdpunkten i verksamheten ligga på den administrativa samordningen myndigheterna emellan. Under de år samarbetsorganet varit verksamt har det emellertid visat sig att detta syfte uppnåtts i ganska liten omfattning. I stället har organets huvudsakliga insatser kommit att ligga på det informativa planet. Det har gällt allmän information från de medverkande myndigheterna eller utomstående experter, kontakter med pågående utredningar osv. Organet har även fungerat som remissinstans. Väsentligast torde ha varit den information som i enlighet med direktiven lämnats om forsknings- och undersökningsprojekt på kriminalitetsområdet och angränsande fält, analyser av brottsutvecklingen m.m. Vidare har organet sett som sin uppgift att självt låta undersöka vissa frågor som påkallat uppmärksamhet och som ansetts böra leda till åtgärder. Samarbetsorganet har sålunda utrett förutsättningarna för ett intensifierat samarbete i brottsförebyggande syfte på det lokala planet och föreslagit lagstiftning i ämnet (Stencil Ju 1969:2). Vidare har organet riktat uppmärksamheten på frågan om våldsbrottsligheten, speciellt bland ungdom, samlat uppgifter om förekommande undersökningar och annat ma-

terial och gjort framställning om medel till Kriminalvetenskapliga institutet för en kartläggning av våldskriminaliteten i Stockholm. Samarbetsorganet har bl.a. också i skilda sammanhang diskuterat möjligheten att genom experimentverksamhet i en ort eller region pröva effekten av speciella brottsförebyggande insatser.

I den informativa delen av sin verksamhet, speciellt i fråga om forskningssidan, har organet ofta sett det som önskvärt att sprida informationen till en något vidare krets av personer med intresse för området i fråga, såsom verks- och departementsrepresentanter, ledamöter i riksdagsutskott m.m.

Vidare har samarbetsorganet tillsatt en arbetsgrupp i ämnet "Lag och rätt". Gruppen skall under medverkan av kriminologisk och sociologisk expertis ge allmänna synpunkter på ungdomens norrbildning i detta ämne. Särskilt intresse skall ägnas skolans medverkan. Frågan om polisen, socialvården och kriminalvården skall deltaga direkt i skolarbetet skall bl.a. utredas.

2.4 Samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk (S 1970:29)¹

Ett samarbetsorgan (SBN) för bekämpande av narkotikamissbruk tillsattes år 1970. SBN, vars ordförande är statsrådet Lidbom, fick i uppgift att noga följa utvecklingen på narkotikaområdet och att samordna myndigheternas insatser. Den närmare utformningen av åtgärderna vilar dock främst på de myndigheter som är representerade i SBN nämligen riksåklagaren, socialstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen, universitetskanslersämbetet och skolöverstyrelsen. I SBN sitter dessutom

¹ Se även bilaga 2.

representanter för Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet, som i sin tur företräder kommunerna och landstingen, vilka har huvudansvaret för vården av missbrukarna.

2.5 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar (Ju 1957:40)

Klientelundersökningen har genomfört en omfattande undersökning av unga lagöverträdare. Undersökningen har redan i flera delrapporter redovisat resultatet av sitt arbete (se SOU 1971:49 och SOU 1972:76). Arbetet i klientelundersökningen kan beräknas vara slutfört till den 1 juli 1973. Utredningen har emellertid förordat att därefter skulle genomföras en redovisning av en follow-up-undersökning samt en sammanfattande analys av hela undersökningen. Vidare har utredningen föreslagit en ytterligare systematisering och sortering av undersökningsmaterialet.

2.6 Svenska Stöldskyddsföreningen

Föreningen har enligt sina stadgar till ändamål att genom propaganda, upplysning och på annat sätt verka för goda säkerhetsanordningar till skydd mot tjuvnadsbrott samt att i övrigt bedriva brottsförelidande verksamhet. Verksamheten finansieras huvudsakligen genom bidrag från försäkringsbolagen. Föreningen omsätter årligen c:a 500 000 kronor. Ordförande i föreningen är polismästaren i Stockholm. I Stockholm, Göteborg och Malmö har föreningen upprättat polistekniska rådfrågningsbyråer. Dessa byråers huvudsakliga arbetsuppgifter består i upplysningsverksamhet med inriktning på brottsprevention. Dessutom utför byråerna prov och undersökningar av olika typer av inbrotts- och stöldförhindrande medel.

2.7 Detaljhandel:

Sedan 1961 arbetar inom detaljhandeln en "aktionsgrupp mot butiksstölder" med det brottsförebyggande arbetet inom varudistributionen. Gruppen har representanter för Kooperativa Förbundet, NK-Turitzkoncernen, Ahlén & Holm, Sveriges Köpmannaförbund och Handelsanställdas Förbund.

I inledningsskedet utvecklade aktionsgruppen ett samarbete med rikspolisstyrelsen, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, föräldraföreningar m.fl. grupper som hade ett direkt intresse av att bl.a. diskutera den vid den tidpunkten ökade ungdomsbrottsligheten. Genom detta samarbete producerades bl.a. särskilt undervisningsmaterial i form av lektionsutkast för lärarna och visuellt material. Detta samarbete har sedan fortsatt i olika former. Ett resultat av samarbetet är det "checkstopp" som genomfördes inom detaljhandeln sommaren 1971.

1964 genomförde aktionsgruppen en annonskampanj mot butiksstölder. Aktionsgruppen hade vidare 1971 en koncentrerad affischeringskampanj i Stockholm, Göteborg och Malmö mot den ökade försäljningen av stulna varor på gatorna. Kampanjerna finansierades av detaljhandeln.

Aktionsgruppen har ett ömsesidigt informationsutbyte genom central statistik vars erfarenheter i stor omfattning har kunnat överföras i konkreta åtgärder i brottsförebyggande syfte. Sålunda redovisas i denna centrala statistik olika varors stöldfrekvens, tillvägagångssätt vid stölden resp. företagets handläggning av ärendet. Som direkta effekter av detta erfarenhetsutbyte har vissa varugrupper fått förändrad exponering och i särskilda fall har man övergått till manuell betjäning för varuslaget i fråga eller för-

varar varorna under särskild uppsikt. Andra aktiviteter som genomförts är de allt vanligare inlämningsavdelningarna för kundernas väskor osv.

2.8 Försäkringsbolagen

Försäkringsbolagen beaktar i olika avseenden de brottsförebyggande synpunkterna. Redan i utformningen av försäkringsvillkoren finns säkerhetsföreskrifter som verkar brottsförebyggande genom krav på skyddsåtgärder i varierande grad beroende på den försäkrade egendomens art. Bolagen granskar också larmsystem och mekaniska inbrottskydd genom särskilda prövningsnämnder. I samarbete med svenska stöldskyddsföreningen arbetar bolagen bl.a. med stöldskydd för bilar, normer för kassaskåpskvaliteter och rådgivning.

Bolagen har vidare tillsatt en inbrottskyddskommitté. Den initierar undersökningar om orsaker till inbrott, dess geografiska fördelning och frekvenser till grund för kampanjer om skydd mot inbrott. Samarbete sker med svenska stöldskyddsföreningen och rikspolisstyrelsen. I kontakt med planverket söker kommittén få vissa inbrottskyddande krav tillgodosedda redan vid planering och konstruktion av bostadshus och andra byggnader. För att motverka brottsligheten verkar försäkringsbolagen också genom informationsåtgärder och forskningsanslag.

2.9 Postverk och banker

Inom poststyrelsen finns sedan 1965 en säkerhetssektion med uppgift att följa brottsutvecklingen inom olika områden och vidta eller föreslå brottsförebyggande åtgärder. I januari 1971 tillsattes en utredningsgrupp, vari ingår företrädare för poststyrelsen och de tre personalorganisationerna inom postverket samt experter från rikspolisstyrelsen och

televerket. Arbetsgruppen har till uppgift att se över säkerheten i postverket särskilt vid postanstalterna och med huvudsaklig inriktning på rånangrepp. Gruppen har inte helt slutfört sitt arbete men förslag har successivt avgetts till poststyrelsen om olika åtgärder.

Även inom bankerna förekommer ett brottsförebyggande arbete. Svenska bankföreningen har t.ex. en skyddsteknisk kommitté mot inbrott och rån. Vidare finns vid bankföreningen en juristkommitté som bl.a. har till uppgift att försöka förhindra bedrägerier. På det lokala planet finns samrådsgrupper mellan bankerna på orten och polisen. Även internationellt förekommer ett samarbete i vissa brottsförebyggande frågor.

3 TIDIGARE FÖRSLAG OM ETT BROTTSFÖREBYGGANDE RÅD

3.1 Inledning

Under senare år har i skilda sammanhang framförts önskemål om ett centralt och samordnande organ på kriminalpolitikens område. Utredningen redovisar här några av dessa förslag.

3.2 1968 års brottmålsutredning (SOU 1971:10)

Brottmålsutredningen har bl.a. i uppdrag att överväga frågor om beivrande av mindre förmögenhetsbrott. Utredningen avgav år 1971 ett betänkande rörande bl.a. snatteriets straffrättsliga ställning och åtgärder mot det s.k. butikssnatteriet.

I betänkandet framhöll emellertid utredningen också betydelsen av att den brottsförebyggande verksamheten gavs ökat utrymme i det kriminalpolitiska handlingsprogrammet. Om denna verksamhet skulle få genomslagskraft krävs det enligt utredningen en central planering och samordning. Utredningen föreslog att ett centralt råd inrättas under justitiedepartementet, vilket råd bör bestå av företrädare för samhällets högsta beslutande politiska organ och centrala myndigheter, rättsväsendet, näringslivet, folkrörelserna och den kriminologiska forskningen. Förslaget innebär också att till detta råd knyts ett institut för planering, utredning och verkställande av brottsförebyggande åtgärder.

Utredningens förslag innebär att ledamöterna i rådet gemensamt och i samråd skall ta upp och överväga frågor exempelvis rörande företagens och medborgarnas medverkan i den brottsförebyggande verksamheten, myndigheternas möjligheter att bekämpa brottsligheten,

när och under vilka förutsättningar man bör räkna med straffrättsligt ingripande. Verksamheten bör särskilt inriktas på det kriminalpolitiska framstegsarbetet. Det är nödvändigt att fortlöpande följa lagstiftningen och verka för att de straffrättsliga bestämmelserna håller takt med samhällsutvecklingen samt att de brottsförebyggande åtgärderna beaktas vid utformningen av regelsystemet. Arbetet bör leda fram till konstruktiva förslag om lagändring på områden där detta påkallas och ny lagstiftning på områden som hittills inte reglerats men också om upphävande av lagar och straffbud som kan undvaras.

3.3 Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

I skrivelse till justitieministern den 15 januari 1971 har samarbetsorganet bl.a. begärt en utvidgning av organets sammansättning och en förstärkning av samarbetsorganets sekretariat. Organet redovisar ett flertal frågor, som organet anser bör påkalla dess uppmärksamhet (se närmare under 6.3). Det framhålls att organet endast i begränsad omfattning kunnat tillgodose önskemålet att kunna vidareutveckla sin verksamhet.

3.4 1972 års socialdemokratiska partikongress

Partikongressen förordade att ett centralt samrådsorgan skulle upprättas för kampen mot brottsligheten. Organet skulle ha till uppgift att samordna de samhälleliga ansträngningarna att nedbringa brottsligheten och föra samman representanter för riksdagen och folkrörelserna med representanter för justitiedepartementet, polisen, åklagarna, kriminalvården, skolan och de sociala myndigheterna. Befintliga samrådsorgan - för åtgärder mot ungdomsbrottslighet och mot narkotikamissbruk - ensågs på lämpligt sätt kun-

na samordnas med ett sådant centralt samrådsorgan.

3.5 1972 års riksdag (Ju U 1972:24)¹

Vid behandlingen av motioner om tillsättande av en utredning på kriminalpolitikens område m.m. uttalade justitieutskottet att det kunde finnas skäl att överväga inrättandet av ett centralt organ för att få ett mera samlat grepp på det kriminalpolitiska utvecklingsarbetet. Ett centralt råd borde enligt utskottet ha den mera övergripande uppgiften att samordna, planera och prioritera reformverksamheten och fungera som ett komplement till utredningar eller kommittéer av numera traditionellt slag.

¹ Se även IU 1966:41, 1967:22, 1968:36, 1969:47, 1970:55 och Ju U 1971:6.

I sin för kort tid sedan avgivna rapport om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen (Ds Ju 1973:5) framhåller kommissionen att den fått begränsa sig till åtgärder med mera omedelbar verkan. Behovet av mera långsiktiga insatser för att komma till rätta med bakomliggande sociala problem har starkt framträtt under kommissionens arbete. Den begränsning som har legat i kommissionens kortfristiga mandat har enligt rapporten särskilt på denna punkt upplevts som mycket besvärande. Det är därför enligt kommissionen angeläget att det centrala råd för en mera långsiktig brottsbekämpning som avses bli upprättat får behövliga resurser och snabbt kommer i arbete.

Kommissionen har även i olika delfrågor betonat, att rådet bör ta upp vissa frågor till fortsatt behandling. Kommissionen anser således att rådet bör uppmärksamma ungdomsorganisationernas behov av stöd. Även i fråga om förhållandet mellan polisen och allmänheten förutsätter kommissionen att detta i ett mera långsiktigt perspektiv skall komma att behandlas av rådet. Rådet bör enligt kommissionen göra en övergripande och samlad bedömning av behovet av åtgärder på detta område. Vidare bör rådet enligt kommissionen ta ställning till formerna för ett mera organiserat samarbete mellan polisen å ena och Sveriges radio och tidningarna å andra sidan.

I ett särskilt avsnitt (10) behandlar kommissionen brottsförebyggande insatser av företag och enskilda. Vad gäller märkning av stöldbegärligt gods bör rådet enligt kommissionen följa och driva på utvecklingen. Rådet bör också initiera och samordna informationsverksamhet till allmänheten om bl.a. inbrotts-, väsk- och fickstöld. I detta sammanhang

uttalar också kommissionen att rådet bör få sådana resurser och en sådan organisation att det även kan verka för brottsförebyggande åtgärder av nu angivet slag.

5 KOMMITTÉN FÖR KRIMINOLOGISK BEHANDLINGS-
FORSKNING (Ju 1970:54)

Kommittén har bl.a. till uppgift att lägga fram förslag till en basorganisation för den kriminologiska forskningen. Förslaget avses att avlämnas under den närmaste tiden. Utredningen har haft fortlöpande kontakter med denna kommitté. Det har härvid visat sig ändamålsenligt att samordna de båda utredningarnas förslag. Utredningen lägger därför inte i sitt eget betänkande fram förslag om att rådet skall förse med forskningsutbildad personal för att t.ex. kunna följa den kriminologiska forskningen utan hänvisar i stället till de förslag som inom kort framläggs av kommittén för kriminologisk behandlingsforskning.

6 ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG BETRÄFFANDE ETT
CENTRALT BROTTSFÖREBYGGANDE RÅD (BRÅ)

6.1 Verksamhetsområde

Enligt direktiven skall rådet ha till uppgift att behandla frågor som rör samhällets insatser mot brott. Detta innebär att rådet måste få ett mycket vidsträckt arbetsområde. De flesta samhällsfrågor kan nämligen direkt eller indirekt få betydelse för brottsutvecklingen. Detta gäller i hög grad t.ex. social-, familje- och arbetsmarknadspolitiska frågor.

Mot denna bakgrund synes det ej lämpligt att göra någon uttrycklig begränsning i rådets verksamhetsområde. Det måste således vara en uppgift för rådet att i de mest skilda sammanhang bevaka de brottsförebyggande synpunkterna. Detta kan bl.a. ske genom att rådet utnyttjas som remissorgan. Avgränsningen i rådets verksamhet bör ligga i att rådet skall bevaka de brottsförebyggande synpunkterna.

Rådets verksamhet måste i första hand ligga inom rättsväsendets område, dvs. mera direkt beröra frågor av betydelse för polis- och åklagarväsendet, de allmänna domstolarna och kriminalvården. Det är emellertid lika viktigt att rådet samordnar dessa organs uppgifter med främst den verksamhet som bedrivs inom skolväsendet, socialvården och arbetsmarknadsorganen.

6.2 Arbetsuppgifter

6.2.1 Allmänt

Rådet bör vara ett utredande, initiativtagande och samordnande organ. Däremot bör rådet - i princip - ej ha några verkställande uppgifter. Rådet skall så-

ledes ej överta verksamhet som nu bedrivs inom t.ex. polis- eller åklagarväsendet. I linje med ett förslag av brottskommissionen (se Ds Ju 1973:5 avsnitt 10) bör rådet ha det övergripande ansvaret för näringslivets medverkan i det brottsförebyggande arbetet. Rådet kommer här att till viss del överta arbetsuppgifter som tidigare handlagts av rikspolisstyrelsen.

Som ett led i rådets utredningsarbete kan det finnas anledning för rådet att ta initiativ till och leda försöksverksamhet inom olika områden. En förutsättning för sådana försök bör emellertid vara att berörda myndigheter och organisationer förklarar sig vilja medverka i verksamheten eller att Kungl. Maj:t meddelat särskilt beslut om att rådet skall genomföra försöket.

I det följande anges några av de mera väsentliga arbetsuppgifterna för rådet. Det måste bli en uppgift för rådet att avväga verksamheten mellan de olika intresseområdena med beaktande av de resurser som ställs till rådets förfogande.

6.2.2 Brottsutvecklingen

En grundläggande uppgift för rådet bör vara att fortlöpande följa brottslighetens utveckling. Sedan några år finns i justitiedepartementet en arbetsgrupp för kriminalitetsprognoser. Arbetsgruppen - som är helt informell och närmast kan ses som ett utflöde av den verksamhet som bedrivs under ledning av samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet - har utarbetat vissa rapporter om brottsutvecklingen (se t.ex. Ds Ju 1972:22). Detta arbete bör i den del det inte utgör en integrerad del av programbudgetarbetet, tas över av det brottsförebyggande rådet. Det synes således lämpligt att rådet ger i uppdrag åt en särskild

arbetsgrupp att med jämna mellanrum lägga fram sådana prognoser.

6.2.3 Kriminologisk och annan forskning

Under senare år har både internationellt och nationellt genomförts omfattande forskningsprojekt på kriminalitetens område. Här skall endast vad gäller vårt eget land erinras om att 1956 års klientundersökning rörande ungdomsbrottsligheten (Ju 1957:40) kan beräknas ha slutfört sitt arbete till den 1 juli 1973 (se 2.5).

Det bör vara en uppgift för rådet att fortlöpande följa pågående forskning och informera olika samhällsorgan och enskilda om de resultat som erhållits genom denna forskning. I detta arbete ingår självfallet också att värdera den utförda forskningen och ta initiativ till åtgärder som kan föräntas av de uppnådda resultaten. Det kan bli aktuellt för rådet att ta upp frågor rörande betydelsen för brottslighetsutvecklingen av t.ex. urbaniseringsprocessen, samhällsplaneringen och segregationsmekanismer i samband med den sociala och ekonomiska utvecklingen.

För att kunna fullfölja sina uppgifter i denna del måste rådet ha vissa dokumentationsuppgifter i fråga om främst utförd och pågående kriminologisk forskning. Rådet bör också ha god tillgång till aktuella svenska och internationella tidskrifter.

6.2.4 Kriminalpolitiskt utvecklingsarbete

Det moderna samhället kännetecknas av en snabb utveckling. Rådet bör fortlöpande följa denna utveckling och efter nödvändiga utredningar ta initiativ till de förändringar i bl.a. lagstiftningen som denna utveckling kräver. Rådet bör således vaka över

att den kriminalpolitiska lagstiftningen och utvecklingen håller jämna steg med samhällsutvecklingen. Om ett mera omfattande utredningsarbete krävs för att genomföra av rådet initierade lagändringar bör emellertid arbetet inte utan särskilt uppdrag utföras inom rådet.

6.2.5 Den internationella utvecklingen¹

Rådet bör fortlöpande följa den internationella utvecklingen på kriminalpolitikens område. Det blir en uppgift för rådet att informera om denna utveckling och att ta de initiativ som kan föranledas av erfarenheter som vunnits i andra länder. Det är också av vikt att rådet genom internationella jämförelser försöker bilda sig en uppfattning om de tänkbara förändringar i brottsutvecklingen som kan komma att äga rum i vårt land.

6.2.6 Medverkan i det brottsförebyggande arbetet av enskilda medborgare, ideella organisationer, fackföreningar, arbetsgivare m.fl.

Den brottsförebyggande verksamheten är en uppgift för alla i samhället. En huvuduppgift för rådet bör därför bli att aktivera enskilda medborgare, ideella organisationer, fackföreningar, arbetsgivare m.fl. för medverkan i detta arbete. Rådet bör här verka för att hindra att brottstillfällen skapas genom t.ex. tekniska eller ekonomiska förändringar. I denna del bör rådet, utom med berörda statliga och kommunala myndigheter, samverka med de privata organ som redan finns på detta område (se t.ex. 2.6, 2.7 och 2.8).

¹ Jfr 6.2.2 och 6.2.3.

Även enskilda personer och frivilliga organisationer kan göra värdefulla insatser för att hjälpa lagöverträdare att anpassa sig till samhällslivet. Företrädare för justitiedepartementet har tagit upp dessa frågor vid överläggningar med kriminalvårdsstyrelsen, LO och TCO. Detta arbete bör fortsättas och fördjupas genom det brottsförebyggande rådet. Inte minst viktigt är det här att få medverka också från arbetsgivarsidan.

6.2.7 Samordningsfrågor

Rådet skall verka för att de olika samhällsorganens insatser mot brott samordnas. Detta gäller både på det centrala och på det lokala planet. Här kan endast ges några exempel på sådana samordningsfrågor.

Rådet bör t.ex. fortlöpande följa samarbetet barnavårdsnämnd-skola-polis. De centrala arbetsgrupper som här redan finns bör i princip inordnas i rådets verksamhet. Det bör också vara en uppgift för rådet att överväga om samarbetet skall vidgas till att även avse andra samhällsorgan och t.ex. representanter för fackföreningsrörelsen och folkrörelserna.

Vidare kan erinras om det samarbete som bör finnas för att samordna de åtgärder som syftar till att ge personer som begått brott bättre förutsättningar till anpassning i samhället. Rådet bör här följa och fördjupa den samordning som sker mellan kriminalvårdsmyndigheterna samt socialvårds-, arbetsmarknads- och utbildningsområdena.

6.2.8 Informationsfrågor

Det bör vara en väsentlig uppgift för rådet att sprida information av olika slag. Betydelsen av en bred information inom rättsväsendets område har redan

uppmärksammas i 1973 års statsverksproposition, där 450 000 kronor ställts till förfogande för information om samhällets insatser mot brott. En information av grundläggande natur gäller principerna för rättsväsendets uppbyggnad och uppgifter i ett demokratiskt samhälle. Rådet bör också verka för att hos medborgarna och framför allt ungdomen utbilda ett socialt normsystem, vara efterlevnad på bästa sätt främjar vårt samhälles fortsatta utveckling på grundval av en humanistisk och demokratisk livs- och samhällsåskådning. Det är vidare viktigt att den information som i skolorna ges om gällande rätt är riktig och dessutom objektivt belyser de värderingar på vilka gällande lagstiftning grundas. Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten har tillsatt en arbetsgrupp i ämnet "lag och rätt" (se 2.3). Arbetsgruppen beräknas överlämna sin rapport i juni månad 1973. Det blir en uppgift för rådet att överväga de ytterligare åtgärder som kan krävas sedan arbetsgruppen slutfört sitt arbete.

Även utanför skolan finns ett behov av såvitt möjligt objektiva kunskaper om t.ex. brottslighet och lagöverträdare. Det finns hos många en bristande kunskap på detta område. De föreställningar, som ej sällan råder om t.ex. "orsaker" till kriminalitet och andra avvikelser motverkar utan tvivel strävandena att föra en rationell kriminalpolitik. Det bör vara en uppgift för rådet att överväga även dessa frågor.

Rådet bör även sprida information om sin verksamhet. Viktigt är också att rådet genom olika informationskampanjer vänder sig till allmänheten i frågor som är av betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Detta gäller inte minst den enskildes möjligheter att skydda sig mot brott.

6.2.9 Narkotikafrågor

De uppgifter som hitintills åvilat samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk (se 2.4) bör

övertas av rådet. Rådet bör således verka för en samordning av olika insatser på detta område. Samtidigt bör rådet ha möjlighet att med beaktande av t.ex. det arbete som bedrivs inom socialutredningen (S 1962:29) överväga allmänna vårdfrågor inom narkotikasektorn av betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Det kan erinras om att samarbetsorgan för narkotikafrågor finns i samtliga nordiska länder utom Island. Ordförandena i dessa samarbetsorgan utgör nordiska kontaktmän för narkotikafrågor. Rådet bör genom en arbetsgrupp medverka i detta samarbete.

6.3 Rådets omedelbara arbetsuppgifter

Utredningen har i avsnitt 6.2 mera allmänt behandlat frågan om rådets arbetsuppgifter. I detta sammanhang har utredningen också framhållit att det måste ankomma på rådet att avväga verksamheten mellan de olika intresseområdena. Utredningen lägger därför inte fram något detaljerat förslag om de uppgifter som rådet lämpligen bör inleda sitt arbete med. Det är i detta sammanhang nödvändigt för rådet att beakta även de förslag som läggs fram av kommittén för kriminologisk behandlingsforskning.

Emellertid vill utredningen erinra om att rådet i vissa avseenden skall överta arbetsuppgifter som redan finns eller leda en samordning som redan inletts. Utredningen anser det således nödvändigt att rådet omedelbart tar upp frågorna om bekämpande av narkotikamissbruk och åtgärder mot ungdomsbrottslighet. Samarbetet mellan skola, polis och barnavård bör också vara en fråga som ges förtur. Det arbete som bedrivits inom samarbetsorganets mot ungdomsbrottslighet arbetsgrupp i "lag och rätt" måste också följas upp av rådet. Det är vidare nödvändigt att rådet omedelbart övertar vissa av de uppgifter som utförts av arbetsgruppen för kriminalitetsprognoser. Över-

läggningarna med arbetsmarknadens organisationer i fråga om återanpassning av lagöverträdare bör också fortsättas av rådet.

Bland de frågor, som enligt utredningens mening påkallar särskild uppmärksamhet, kan i övrigt nämnas den enskildes medverkan i det brottsförebyggande arbetet, alkoholen som brottsfaktor, olika överväganden beträffande polisens prioritering mellan olika arbetsområden och brottskategorier samt utrednings- och arbetsformer mot bakgrunden av samhällets syn på de olika arbetsuppgifternas inbördes betydelse och kravet på ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser i kampen mot brottsligheten, information om straffade för att ändra allmänhetens attityder och samarbetet mellan socialnämnder och kriminalvård.

Utredningen vill härutöver erinra om att samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten i den förut nämnda skrivelsen till justitieministern den 15 januari 1971 uttalat att organet övervägt att ta upp följande arbetsuppgifter på sitt handlingsprogram.

A. Överläggningar inom samarbetsorganet med företrädare för berörda myndigheter, organ och institutioner

1. Den fortsatta utvecklingen av det lokala samarbetet mellan barnavårdsnämnd-skola-polis. (Åtgärder som kan väntas följa sedan anvisningarna till det nya samarbetscirkuläret utfärdats; direktkontakt med olika befattningshavare och förtroendemän som engageras i denna verksamhet; överläggningar gemensamt med samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamisbruk).
2. Åtgärder i anledning av den utförda undersökningen av våldsbrottsligheten.
3. Samhällsplaneringen och den allmänt brottsförebyggande verksamheten.
4. De ensamstående ungdomarnas bostadssituation.

5. Dygnet-runt-service inom de större kommunernas socialvård.
  6. Åtgärder från samhällets, de enskilda företagens och medborgarnas sida för att förhindra uppkomsten av brottstillfällen.
  7. Massmedias bevakning av kriminalitetsproblem och insatser i brottsförebyggande syfte.
  8. "Lag och rätt" i skolan (Rättsvårdens, skolans och de sociala vårdorganens uppgifter, lämpligt undervisningsmaterial osv.).
  9. Allmänhetens engagemang i den brottsförebyggande verksamheten.
- B. Utredning och forskning
1. Invandrarbarnens och -ungdomens anpassningsproblem.
  2. Ungdomskriminalitetens ekonomiska skadeverkningar. (Den samlade ekonomiska förlusten av vissa brotstyper och andra samhällsstörande aktiviteter).
  3. Aktion mot ungdomsbrott. (En totalmobilisering av samhällets resurser inom ett begränsat område och med sikte på vissa beteendeavvikelser efter modell (nedskuren) av de parlamentariska sakkunnigas forskningsförslag SOU 1964:58).
  4. Flerproblemfamiljer och barnkriminalitet. Förebyggande åtgärder.
  5. Brottslighetens strukturförändringar; organiserad brottslighet, m.m.
  6. Betydelsen av tidsfaktorn vid samhällsingripanden mot ungdomsbrott (tidsåtgången mellan lagöverträdelser och myndigheternas slutliga ingripanden).
  7. Selektionsmekanismer. (Vilka ungdomar "åker fast", vilka blir anmälda till myndigheterna, vilka blir föremål för rättsingripande resp. ingripande från de sociala vårdorganen. Hur inverkar socialgrupps-tillhörigheten på vidtagna åtgärder?)

6.4 Rådets organisation

6.4.1 Allmänt

Utredningen har övervägt om rådet skall fungera som en kommitté eller vara ett självständigt organ knu-

tet till någon redan bestående organisation eller om rådet som helt fristående organ skall lyda direkt under Kungl. Maj:t. Med hänsyn främst till rådets centrala roll i det kriminalpolitiska arbetet och till de samordningsuppgifter som åvilar rådet har utredningen stannat för att föreslå att rådet skall vara en fristående myndighet och lyda direkt under Kungl. Maj:t.

6.4.2 Representation

I direktiven har uttalats att rådet bör bestå av en beslutande grupp, som utgörs av ordförande och representanter för de politiska partierna samt för näringslivets organisationer och de fackliga organisationerna. Till sitt förfogande bör vidare enligt direktiven denna grupp ha arbetsgrupper med expertis från olika berörda samhällsområden, såsom polis, åklagare, domstolar, kriminalvård, skola, barna- och ungdomsvård, sjukvård, nykterhetsvård, planmyndigheter, arbetsmarknadsmyndigheter, kriminologisk forskning samt ungdomsorganisationer, försäkringsbolag och sammanslutningar av affärsidkare.

Utredningen finner ej någon anledning att frångå de allmänna principer som förordas i direktiven. Rådet bör således ha en mycket bred representation och det politiska inslaget i ledningen bör vara starkt. De egentliga fackexperterna bör däremot nära knytas till rådet men inte ingå i styrelsen.

Det förhållandet att rådet skall ha mycket stora kontaktytor har gett utredningen särskild anledning att överväga frågan om hur rådet samtidigt skall kunna arbeta rationellt och effektivt. Som resultat av bl.a. dessa överväganden förordar utredningen att de beslutsfunktioner som måste tillkomma rådet kraftigt delegeras och att rådet dessutom förses med ett slag-

kraftigt kansli. Vidare har utredningen ansett det nödvändigt att göra en uppdelning mellan dels organ som ständigt kan anses direkt berörda av rådets verksamhet och dels organ som endast mera allmänt eller i samband med viss fråga har anledning att stå i närmare kontakt med rådets verksamhet.

6.4.3 Styrelse och verkställande utskott

Den allmänna ledningen för rådet bör utövas av en styrelse. Styrelsen bör utses av Kungl. Maj:t samt ha den sammansättning som framgår av följande skiss.

Styrelse (15 ledamöter)

Ordförande
Företrädare för justitie-, social- och utbildningsdepartementen
Företrädare för de i riksdagen representerade politiska partierna (5 st)
Landsorganisationen i Sverige
Tjänstemännens centralorganisation
Svenska arbetsgivareföreningen
Svenska kommunförbundet
Svenska landstingsförbundet
Företrädare för försäkringsbolagen

Styrelsens uppgift blir att avgöra rådets inriktning i stort. Styrelsen bör således endast behandla större och mera principiella frågor t.ex. tillsättande av arbetsgrupper, ställningstagande till arbetsgruppernas förslag, budgetfrågor etc. Styrelsesammanträde torde behöva hållas endast ett mindre antal gånger per år.

För det löpande arbetet vid rådet bör finnas ett verkställande utskott. Utskottet bör ha det övergripande

ansvaret för arbetet i arbetsgrupperna. Vidare bör utskottet avgöra viktigare frågor om organisation, arbetsordning och tjänsteföreskrifter. Detsamma bör gälla bl.a. vissa tjänstetillsättnings- och anställningsfrågor i den mån dessa ankommer på rådet. Sammansättningen av utskottet framgår av följande skiss.

Verkställande utskott 3 + 3

Ordförande

Två ledamöter av styrelsen

Två experter

Chefen för rådets kansli

Ordförande i det verkställande utskottet bör utses av Kungl. Maj:t. Rådets styrelse utser de två ledamöterna i utskottet. Utredningen anser att det är en fördel om ordföranden i rådet kan ägna sådan tid åt rådets arbete, att han också kan vara ordförande i verkställande utskottet.

Som framgår av 6.4.4 skall till rådet också knytas ett flertal experter. I fråga om experternas medverkan i utskottet bör gälla att de ej har rösträtt men samtidigt självfallet kan uttrycka avvikande mening. Expertförordnandet i utskottet bör vara personligt, alltså ej förenat med viss tjänst. Rådets styrelse bör utse lämpliga experter att delta i verkställande utskottets arbete. Det förutsätts att vederbörande expert anslår sådan tid för arbetet att han regelbundet kan delta i utskottets arbete.

6.4.4 Experter och kontaktmän

Utredningen föreslår att företrädare för olika myndigheter samt försäkringsbolag knyts som experter till rådet. I fråga om rådets behov av ett vetenskapligt

råd hänvisar utredningen emellertid till det förslag som läggs fram av kommittén för kriminologisk behandlingsforskning.

Experterna i rådet bör utses av Kungl. Maj:t. De bör i allmänhet kallas till styrelsens sammanträden. Experternas uppgift blir också att efter särskild kallelse delta i sammanträden med det verkställande utskottet. Några experter bör som redan framgått under 6.4.3 stadigvarande knytas till det verkställande utskottets arbete.

Det kan dessutom finnas anledning att kalla expert till sådant sammanträde i verkställande utskottet som är av särskilt intresse för expertens verksamhetsområde. Experterna utgör också - själva eller genom ställföreträdare som experterna själva utsett - en kontaktkanal för rådet i förhållande till de myndigheter m.fl. som berörs av rådets arbete. Ett behov för rådet av sådan kontakt föreligger inte minst då nya arbetsgrupper skall tillsättas eller nya initiativ skall förberedas inom rådets kansli.

Av följande uppställning framgår hur utredningen tänkt sig att rådets expertgrupp skall vara sammansatt. Det kan finnas anledning för Kungl. Maj:t att utöver vad som anges i uppställningen som expert kalla person med särskilda erfarenheter av brottsförebyggande arbete.

Experter (c:a 15)

Chefen för justitiedepartementets planerings- och budgetsekretariat

Företrädare för inrikesdepartementet

Företrädare för domstolsväsendet

Generaldirektörerna för kriminalvårdsstyrelsen, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen

Rikspolischefen

Riksåklagaren

Universitetskanslern

Företrädare för statistiska centralbyrån

Företrädare för bildningsorganisationerna

Företrädare för folkrörelserna

Rådet har ett stort behov av kontakt med kriminologisk och annan forskning. Utredningen har emellertid trots detta inte tagit upp någon representant för forskningen bland experterna. Detta beror på att kommittén för kriminologisk behandlingsforskning enligt vad utredningen inhämtat inom kort kommer att lägga fram förslag om ett vetenskapligt råd. Detta förslag måste således beaktas då ställning tas till organisationen av det brottsförebyggande rådet. Utredningen förutsätter att ordförande i vetenskapliga rådet får samma ställning som expert.

Som framgått av direktiven skall till rådet vidare knytas representanter för ett stort antal organisationer och sammanslutningar samt sådana myndigheter som inte är direkt engagerade i det brottsförebyggande arbetet. I direktiven kallas dessa representanter för experter. Utredningen anser emellertid att en viss skillnad bör göras mellan en grupp som ständigt berörs av rådets arbete och en annan grupp som endast mera allmänt eller i samband med arbete i viss arbetsgrupp har anledning att medverka i rådets arbete. Denna senare kontaktgrupp, som är mycket vidare,

kallar utredningen samrådsgrupp. De personer som skall ingå i gruppen benämns kontaktmän. Rådets verkställande utskott bör efter förslag från berörd myndighet eller organisation utse kontaktmän.

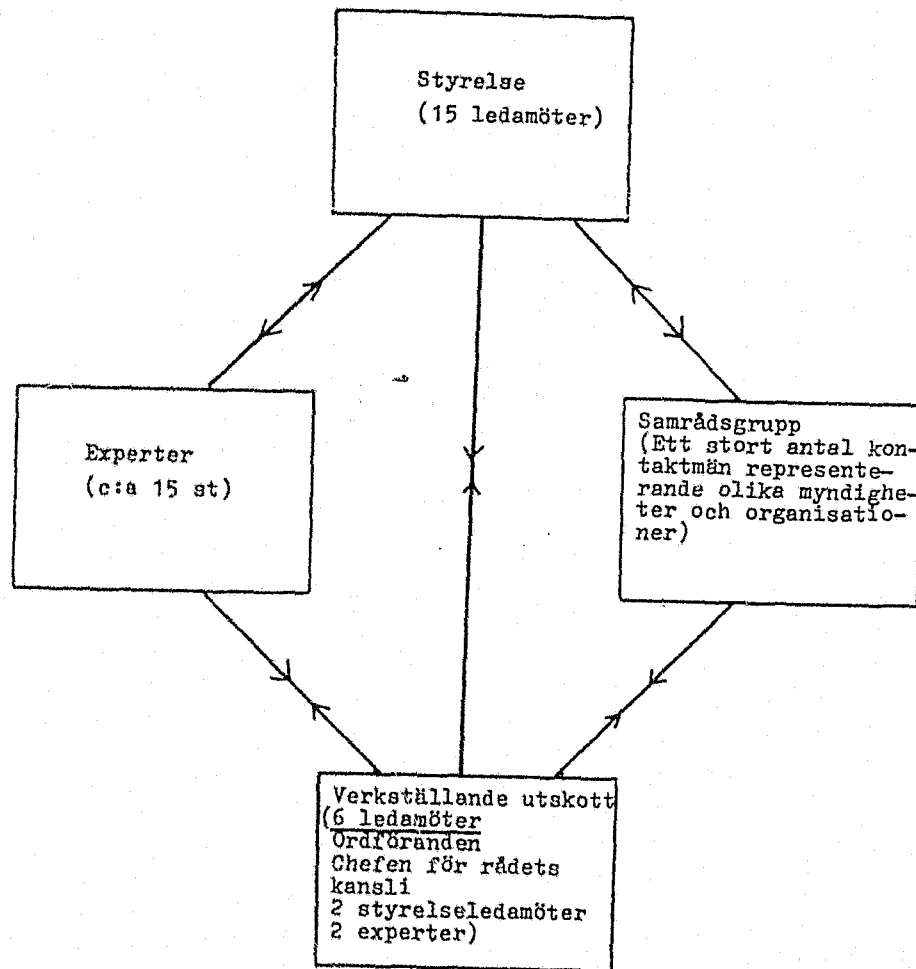
Samrådsgrupp med kontaktmän

Exempel på lämpliga kontaktorgan

Arbetsmarknadsstyrelsen, Bostadsstyrelsen, General tullstyrelsen, Institutet för social forskning, Statens invandrarverk, Statens planverk, Statens ungdomsråd, Sveriges Radio, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Centerns ungdomsförbund, Folkpartiets ungdomsförbund, Kommunistisk ungdom, Moderata ungdomsförbundet, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Föreningen Sveriges polismästare, Föreningen Sveriges skyddskonsulenter och skyddsassistenter, Föreningen Sveriges tingsrättsdomare, Föreningen Sveriges åklagare, Riksförbundet Hem och skola, Svenska polisförbundet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges socionomförbund, Handelskamrarna, Sveriges köpmannaförbund, Verdandi m.fl. nykterhetsorganisationer.

Uppräkningen får ej anses uttömmande. Det måste ankomma på rådet att göra de kompletteringar som visar sig nödvändiga på grund av praktiska erfarenheter. Utredningen vill dock betona vikten av att rådet arbetar i kontakt med personer, som arbetar på fältet. Det är därför nödvändigt att inte enbart centralförvaltningarna bereds tillfälle att delta i rådets arbete.

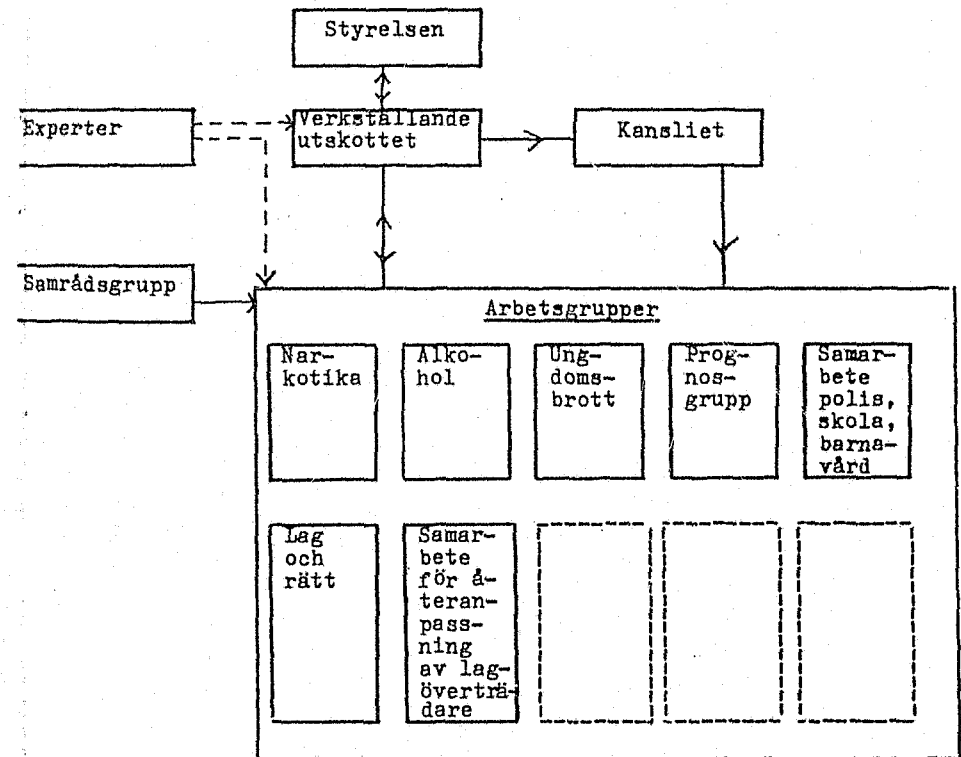
6.4.5 Sammanfattande skiss över rådet

6.4.6 Rådets arbetsformer

En central fråga är om rådet lämpligen bör arbeta med fasta enheter för vissa ämnesområden (t.ex. Miljö, Förebyggande, Brott) eller om arbetet skall bedrivas i arbetsgrupper med kortare eller längre

varaktighet. Utredningen har stannat för alternativet med arbetsgrupper. Detta alternativ ger en smidigare organisation. Medlemmarna i arbetsgrupperna kan också utses med beaktande av de aktuella arbetsuppgifternas karaktär. För inledningskedet kan en arbetsorganisation i enlighet med nedanstående skiss övervägas. Skissen bör kompletteras med en erinran om vad utredningen tidigare anfört om vikten av att rådet följer kriminologisk och annan forskning. En särskild arbetsgrupp krävs för detta arbete. Som tidigare påpekats lägger emellertid utredningen inte fram några egna förslag i de delar som berör forskningen.

Det är av vikt att verkställande utskottet i enlighet med de allmänna riktlinjer som styrelsen angett ger fasta direktiv för arbetsgruppernas arbete. Det är också nödvändigt att utskottet fortlöpande följer arbetet i arbetsgrupperna.

Det bör emellertid samtidigt vara varje arbetsgrupps uppgift att inom ramen för givna direktiv självständigt avge sina förslag och rekommendationer. Det blir sedan verkställande utskottets och styrelsens uppgift att ta ställning till vilka åtgärder från rådets sida som de framlagda förslagen skall föranleda.

Som ordförande i arbetsgrupp bör rådet i allmänhet utse ledamot av styrelsen eller expert som ingår i det verkställande utskottet. Härigenom uppnås en viss samordning av arbetet. Rådet bör emellertid samtidigt tillse att till ordförande i arbetsgrupp endast väljs sådan person som funnit sig kunna ägna verklig tid åt arbetet i gruppen. Detta krav kan leda till att rådet vid val av ordförande i arbetsgrupp måste gå utöver den krets som här tidigare angetts.

Ledamöter i arbetsgrupp utses efter erforderlig kontakt med berörda experter och kontaktmän. Även i fråga om ledamot i arbetsgrupp förutsätts att denne själv eller genom ställföreträdare kan aktivt delta i arbetet i gruppen. Detta innebär att till ledamot i arbetsgrupp ofta torde komma att utses person som inte är expert eller kontaktman vid rådet.

Som redan inledningsvis framhållits avger kommittén för kriminologisk behandlingsforskning sitt slutbetänkande kort efter det att detta förslag framläggs. Det finns därför inte någon anledning att här närma sig in på frågan om betydelsen av att forsknings-

synpunkterna beaktas i rådets löpande arbete och att forskarna genom rådet får kontakt med de praktiska problemen. Utredningen understryker här endast vikten av att rådet beaktar betydelsen av att forskare så långt detta är möjligt och lämpligt deltar i arbetet i de olika arbetsgrupperna.

Rådet bör utge rapporterna från de olika arbetsgrupperna i en särskild serie. Det kan också vara lämpligt att rådet har ett särskilt informationsblad om sin verksamhet i övrigt.

6.4.7 Rådets kansli

Redan i utredningens direktiv framhålls vikten av att rådet får tillgång till en basorganisation som ger möjlighet att vidta konkreta åtgärder och framlägga förslag till reformer. Även brottskommissionen (Ds Ju 1973:5 avsnitt 3.5) har uttalat, att det är angeläget att det brottsförebyggande rådet får nödvändiga resurser och snabbt kommer i arbete.

Utredningen vill starkt betona betydelsen av rådets kansli. Kansliet får en avgörande betydelse för om rådet skall kunna arbeta effektivt. Rådets verksamhetsfält blir mycket omfattande. Samordningen av detta arbete ställer stora krav. Rådets styrelse och verkställande utskott kan här endast tilldelas de övergripande uppgifterna. Det måste bli en uppgift för rådets kansli och främst dess chef att ha det omedelbara ansvaret för arbetsgruppernas arbete och för samordningen av rådets olika aktiviteter. Chefen för kansliet måste också ha en sådan ställning att han i många fall kan företräda rådet vid förhandlingar med myndigheter, organisationer etc. Han måste också ha det omedelbara ansvaret för rådets långsiktiga planering och den brottsförebyggande verksamheten. Detta gör att han i allmänhet inte kan för-

väntas annat än mera översiktligt medverka i de olika arbetsgruppernas arbete.

Den stora omfattningen av rådets arbetsuppgifter skulle kunna ge utredningen anledning föreslå en stor kansliorganisation. Utredningen har emellertid stannat för att i varje fall under inledningsskedet begränsa kansliet. Den föreslagna organisationen bör emellertid ses som ett absolut minimum för att rådet skall kunna fungera.

Rådet behöver framförallt utredningsmän och sekreterare för sina arbetsgrupper. Utredningen utgår emellertid från att ledamöterna i arbetsgrupp av sina arbetsgivare ges sådan lättnad i det ordinarie arbetet att de kan göra en aktiv insats i arbetsgruppen. Detta system har enligt vad utredningen erfarit med framgång tillämpats av samarbetsorganet mot narkotikamissbruk och av arbetsgruppen för "lag och rätt" i samarbetsorganet mot ungdomsbrottslighet.

Om arbetsgrupperna skall kunna uträtta något effektivt arbete måste, trots att det förutsätts att ledamöterna gör en aktiv insats, sekreteraren-utredningsmännen kunna ägna förhållandevis omfattande tid till varje arbetsgrupp. För de mest arbetstyngda arbetsgrupperna måste man räkna med att det behövs en sekreterare för varje arbetsgrupp.

Utredningen anser sig inte böra föreslå att rådet får ett kansli som ensamt kan sköta alla sekreterar- och utredningsuppgifter i rådets arbetsgrupper. Rådet bör i stället i viss utsträckning få anlita utomstående expertis. Detta är särskilt viktigt eftersom personalen i viss utsträckning måste anpassas efter de arbetsuppgifter som för tillfället åvilar de olika arbetsgrupperna. Rådet kan också på detta sätt få kontakt med t.ex. jurister som arbetar i departement

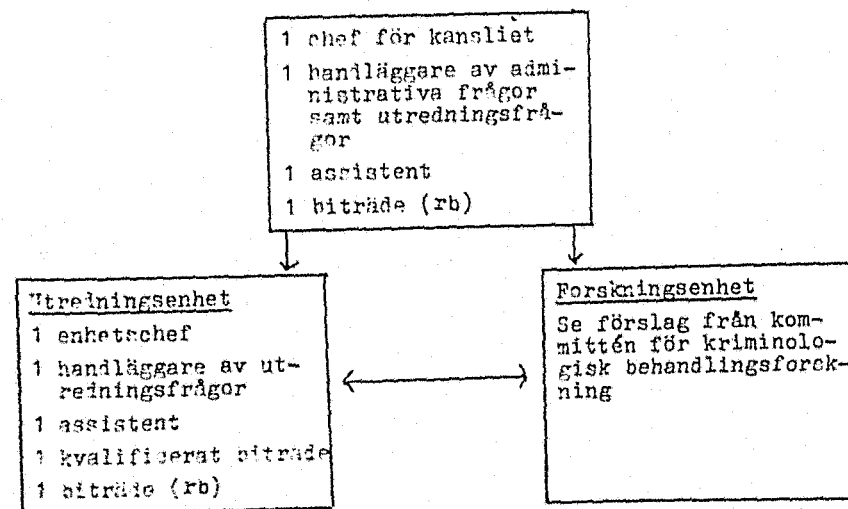
eller inom kommittéväsendet. En sådan kontakt torde vara ömsesidigt berikande. Utredningen förutsätter att även i dessa fall uppdraget i rådet - åtminstone i flertalet fall - får ses som en del av arbetsuppgifterna i den ordinarie anställningen. Kostnaden för dessa uppdrag behöver därför ej heller belasta rådets budget.

Rådet måste ha en egen administration. Detta arbete bör emellertid kunna skötas av personal som också handlägger andra frågor. Utredningen förordar därför att rådets informationsfrågor sköts av den personal som också handlägger administrativa frågor. Rådet bör för detta arbete också kunna utnyttja de informationsexperten som finns inom rättsväsendet.

Utredningen förutsätter att rådet ansluts till S-systemet och till någon lämplig redovisningscentral.

Mot bakgrunden av dessa överväganden föreslår utredningen följande kansliorganisation vid rådet.

Brottsförebyggande rådets kansli

6.5 Rådets budget det första verksamhetsåret

Budget (ca 840 000 kr)

Budgeten har utarbetats utan att hänsyn tagits till forskningsenhetens behov. I denna del hänvisas därför till förslag från kommittén för kriminologisk behandlingsforskning.

I 1973 års statsverksproposition (Bilaga 4 A13) har avsatts 450 000 kronor till information om samhällets insatser mot brott. Det bör bli en uppgift för rådet att överväga hur dessa medel lämpligen bör användas. Rådet bör för sin informationsverksamhet även kunna få anslag från Nämnden för samhällsinformation.

Utredningen har vid utarbetandet av budgetförslaget utgått från att sådana konsulter i arbetsgrupperna, som inte medverkar som ett led i det ordinarie arbetet, skall bli ersatta enligt bestämmelserna i kommittékungörelsen.

1.	Lönekostnader (inkl. lönekostnadspålägg)	
	Chefen för rådets kansli	120 000 kr
	Echetschef	105 000 "
	TVÅ handläggare	150 000 "
	Biträdespersonal, vikariatskostnader o.d.	300 000 "
2.	Arvodet till ordförande, ledamöter, experter och konsulter	50 000 "
3.	Sjukvård	1 000 "
4.	Reseersättningar	15 000 "
5.	Lokalkostnader	40 000 "
6.	Expenser (järfv engångsut- gifter 50 000 kr).	60 000 "

6.6 Rådets utbyggnad

Utredningen föreslår att rådet inrättas från den 1 juli 1974. Redan till den 1 juli 1973 bör emellertid en kommitté tillsättas med i huvudsak samma personsammansättning och arbetsuppgifter som rådet kan förväntas få. Kommittén har redan i inledningsskedet behov av en vetenskaplig expertgrupp. Detta gäller inte minst vid ställningstagande till de prioriteringsfrågor som måste uppmärksammas särskilt, när kommittén gör upp planerna för sitt arbete. Verksamheten inom samarbetsorganen för bekämpande av narkotikamissbruk och åtgärder mot ungdomsbrottslighet kan upphöra när den nye kommittén tillsatts. Detsamma gäller 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar. Detta innebär vissa besparingar på andra huvudtitelns kommittéanslag. Kostnaden för samarbetsorganet mot ungdomsbrottslighet och klientelundersökningen utgjorde budgetåret 1971/1972 något mer än 400 000 kronor.

Bilaga 1

Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrotts-
ligheten1 Direktiven¹

I anförande till statsrådsprotokollet den 2 oktober 1964 uttalade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, följande.

Frågor som rör samhällets åtgärder mot ungdomsbrottsligheten handlägges av flera olika myndigheter. Behovet att samordna ansträngningarna i den brottsbekämpande verksamheten har sedan länge varit uppenbart. Genom flera cirkulär år 1959 (SPS nr 474, 492 och 604) har Kungl. Maj:t understrukit angelägenheten av samarbete på det lokala planet mellan polisen, socialnämnder, barnvårdsnämnder, nykterhetsnämnder, arbetsförmedlingsorgan, socialvårdskonsulenter, skydds-konsulenter och skolmyndigheter. Vidare har, efter beordning av Kungl. Maj:t den 20 november 1959, inrättats statens ungdomsråd, vilket är kontakt- och samordningsorgan i ungdomsfrågor. I denna egenskap har ungdomsrådet främst att samordna och stimulera de frivilliga organisationernas arbete bland ungdom och för ungdomsostran, att främja samverkan mellan nämnda organisationer och berörda myndigheter samt med hem och skola samt att taga initiativ till upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor samt vara samordnande och rådgivande organ för sådan upplysningsverksamhet som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall handhåvas av rådet.

I sitt betänkande Ungdomsbrottslighet (SOU 1959:37) har de parlamentariska sakkunniga som tillkallats för en samordning av åtgärder mot ungdomsbrottsligheten föreslagit inrättande av ett centralt rådgivande organ, bestående av ordförande och sex av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter, med uppgift att verka för en samordning och effektivisering av samhällets åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Till rådets uppgifter skulle också höra att främja forskning, upplysning och annan verksamhet som kan öka samhällets möjligheter att bekämpa ungdomsbrottsligheten. Rådet skulle utrustas med ett permanent kansli och skulle, för att tillgodose behovet av expertis som ej är företrädd inom organet, äga anlitat experter och sakkunniga. Betänkandet har remissbehandlats. Det övervägande antalet remissmyndigheter ställer sig positiva till tanken på någon form av central samordning

av åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Bland annat med hänsyn till det år 1959 inrättade statens ungdomsråd har emellertid flera remissmyndigheter förordat en sammansättning eller organisation som mer eller mindre väsentligt avviker från de sakkunnigas förslag.

En ytterligare utbyggnad av de nu existerande samarbetsformerna på förevarande område synes påkallad. Detta är icke minst betydelsefullt inför ikraftträdandet av brottsbalken med dess påföljdssystem för unga lagöverträdare. Vad som framför allt är angeläget är att samordna den verksamhet som bedrivs av de centrala organen. Redan nu förekommer givetvis kontakter mellan berörda myndigheter. Detta samarbete bör emellertid ges en mera fast form. För detta ändamål torde det icke vara nödvändigt att inrätta ett organ med det vida syfte och den organisation som föreslagits i det nämnda betänkandet. I stället torde man, såsom föreslagits av bl.a. riks-åklagarämbetet och arbetsmarknadsstyrelsen i yttrandet över betänkandet, böra åstadkomma regelbundna sammankomster med företrädare för berörda centrala myndigheter. Andamålet skulle vara att dryfta gemensamma problem i syfte att söka samordna de administrativa åtgärderna i brottsbekämpande syfte.

I samarbetsorganet torde böra vara representerade riksåklagarämbetet, fängvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, rikspolisstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen och statens ungdomsråd. Även företrädare för domstolsväsendet samt för den kommunala barn- och ungdomsvården synes böra ingå i organet.

Även om organets huvudsakliga uppgift är att genom direkt kontakt i administrativa frågor uppnå en effektiv samordning av olika åtgärder, som ligger inom de berörda ämbetsverkens arbetsområde, bör givetvis hinder inte föreligga för att organet genom framställningar till Kungl. Maj:t eller eljest tar initiativ till åtgärder som icke kan genomföras av de samverkande myndigheterna självant. Organet bör fortlöpande följa brottslighetsutvecklingen och resultaten av de åtgärder samhället vidtager mot lagöverträdare.

2 Kostnader för samarbetsorganet

De sammanlagda kostnaderna för samarbetsorganet har i 1973 års riksdagsberättelse beräknats till cirka 130 000 kronor. Av dessa kostnader belöper sig cirka 23 000 kronor på budgetåret 1971/72.

Bilaga 2Samarbetsorganet för bekämpning av narkotikamissbruk1 Direktiven¹

I anförande till statsrådsprotokollet den 3 januari 1969 anförde chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, följande.

Med anledning av missbruket av narkotika och andra beroendeframkallande medel framlades till 1968 års vårriksdag (prop. 7, 2LU 1, rskr 81) förslag om olika åtgärder från samhällets sida mot narkotikamissbruk. I propositionen drogs upp riktlinjer för dessa åtgärder. Propositionen bifölls av riksdagen.

Den illegala handeln med narkotika och narkotikamissbruket har fått sådan omfattning att samhällets ansträngningar nu måste ytterligare intensifieras och samordnas till en offensiv på bred front.

De åtgärder som bör vidtas innebär skärpt kamp mot narkotikabranschens profitörer, ökade förebyggande insatser och förstärkta vårdinsatser. Vidare bör ett särskilt samarbetsorgan skapas för att noga följa utvecklingen på narkotikaområdet, verka för samordning av myndigheternas insatser och ta initiativ till de övriga åtgärder som kan erfordras. Detta organ bör bestå av en tjänsteman i Kungl. Maj:ts kansli som ordförande, riksåklagaren, cheferna för kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen, socialstyrelsen, generaltullstyrelsen och skolöverstyrelsen, universitetskanslern samt representanter för Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

2 Kostnader för samarbetsorganet

De sammanlagda kostnaderna för samarbetsorganet har i 1973 års riksdagsberättelse beräknats till 205 000 kronor. Av dessa kostnader belöper sig cirka 7 000 kronor på budgetåret 1971/72.

¹ Se 1970 års riksdagsberättelse s. 29.

Bilaga 3Utkast

till

Instruktion

för det brottsförebyggande rådet¹

Inledande bestämmelse

1 § Allmänna verksstadgan (1965:600) skall, med undantag av 3 § 1, tillämpas på det brottsförebyggande rådet.

Med chefen förstås vid tillämpningen av 5 § verksstadgan rådets ordförande och i övrigt chefen för rådets kansli.

Uppgifter

2 § Rådet har till uppgift att samordna samhällets och enskildas insatser mot brott. Rådet skall vidare genom utredningar och initiativ medverka i det kriminalpolitiska utvecklingsarbetet.

Det åligger rådet särskilt att

följa och analysera brottsutvecklingen, informera om de förändringar som sker och göra prognoser om den framtida utvecklingen,

verka för att erfarenhet och rön från den forskning som bedrivs på kriminalitetens område förs ut till berörda myndigheter och allmänheten,

verka för att lagstiftningen inom rådets verksamhetsområde håller jämna steg med samhällsutvecklingen,

¹ Utredningen har vid utformningen av instruktionen endast i begränsad utsträckning beaktat de förslag som läggs fram av kommittén för kriminologisk behandlingsforskning (se dock 7 §).

ägna särskild uppmärksamhet åt den internationella utvecklingen på kriminalpolitikens område,

samordna olika samhällsorgans insatser mot brott, samverka med andra myndigheter och organisationer i syfte att åstadkomma en medverkan av alla i det brottsförebyggande arbetet,

lämna information om principerna för rättsväsendets uppbyggnad och uppgifter i ett demokratiskt samhälle.

Organisation

3 § Rådet ledes av en styrelse med femton ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t. Bland ledamöterna utser Kungl. Maj:t en ordförande och en vice ordförande. För var och en av ledamöterna utser Kungl. Maj:t en ersättare.

4 § Vid rådet finns ett verkställande utskott med tre ledamöter. Kungl. Maj:t utser ordförande och ersättare för ordföranden i det verkställande utskottet. Styrelsen utser övriga ledamöter och ersättare för dessa.

5 § Hos rådet finns experter som utses av Kungl. Maj:t.

6 § Hos rådet finns ett kansli som förestås av chefen för kansliet.

7 § Inom rådet finnes en utredningsenhet (och en forskningsenhet).

För varje enhet finns en chef. En av dessa är ställföreträdare för chefen för rådets kansli.

8 § Hos rådet är i övrigt anställda tjänstemän enligt personalförteckning samt annan personal i mån av behov och tillgång på medel.

I mån av behov och tillgång på medel får rådet anlita experter och sakkunniga.

9 § För beredning av frågor inom rådets verksamhetsområde inrättar rådet arbetsgrupper.

Arbetet i sådan grupp ledes av en ordförande som rådet utser.

Ärendenas handläggning

10 § Av styrelsen avgöres

1. frågor om inriktningen av rådets verksamhet,
2. frågor om viktigare initiativ av rådet,
3. frågor om utseende av annan ledamot än ordföranden i verkställande utskottet samt ersättare för sådan ledamot,
4. frågor om bildande av arbetsgrupp i rådet och om utseende av ordförande i sådan grupp,
5. frågor om förslag till anslag till rådets verksamhet och andra frågor av större ekonomisk betydelse,
6. viktigare principiella frågor även om de icke har ekonomisk betydelse,
7. andra frågor som av verkställande utskottet eller chefen för rådets kansli hänskjutes till styrelsen.

11 § Av verkställande utskottet avgöres om frågan ej enligt 10 § skall avgöras av styrelsen,

1. viktigare frågor om organisation, arbetsordning eller tjänsteföreskrifter,
2. frågor om utseende av ledamot och sekreterare i arbetsgrupp,
3. frågor om tillsättning av tjänst i lägst lönegrad A 26,
4. frågor om disciplinstraff, åtalsanmälan, flyttningsskyldighet, avstängning från tjänsten eller läkarundersökning,

5. andra frågor som chefen för rådets kansli hän-
skjuter till det verkställande utskottet.

12 § Ärende, som icke skall avgöras av styrelsen el-
ler verkställande utskottet, avgöres av chefen för
rådets kansli.

13 § I arbetsordning eller genom särskilt beslut får
överlämnas åt annan tjänsteman vid rådet en chefen
för rådets kansli att avgöra ärende eller grupp av
ärenden som icke är av sådan beskaffenhet att pröv-
ningen bör ankomma på chefen för rådets kansli.

14 § Styrelsen är beslutförför när minst sju ledamöter,
bland dem ordföranden eller vice ordföranden, är när-
varande.

Verkställande utskottet är beslutfört endast när alla
ledamöter är närvarande.

15 § Som styrelsens eller verkställande utskottets
beslut gäller den mening varom de flesta förenar sig,
eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden
biträder.

Är styrelseärende så brådskande att styrelsen icke
hinner sammanträda för behandling av ärendet, avgö-
res detta av verkställande utskottet. Hinner ej hel-
ler utskottet sammanträda för att avgöra sådant el-
ler eget ärende, får chefen för rådets kansli beslu-
ta ensam i närvaro av den föredragande till vars upp-
gifter ärendet hör. Beslut, som fattas enligt detta
stycke, skall anmälas vid nästa sammanträde med styrel-
sen respektive verkställande utskottet.

16 § Chefen för rådets kansli äger deltaga i styrel-
sens och verkställande utskottets överläggningar men
ej i besluten.

17 § Ärende avgöres efter föredragning, som ankommer
på chefen för den enhet dit ärendet hör eller på sär-
skilt förordnad föredragande. I arbetsordning eller
genom särskilt beslut får medges att ärende som hand-
lägges enligt 13 § avgöres utan föredragning.

Ordföranden i styrelsen eller verkställande utskottet
får själv övertaga beredning och föredragning av ären-
de som skall avgöras av styrelsen eller utskottet.

18 § Enhetschef äger närvara när ärende som hör till
hans enhet föredrages av annan.

19 § Om någon som närvarit vid den slutliga handlägg-
ningen av ärende eller föredraganden har skiljaktig
mening, skall denna antecknas.

20 § Under tjänsteresa eller vid annat tillfälle, när
ärende är så brådskande att föredragande ej kan till-
kallas, får chefen för rådets kansli utan föredragning
meddela beslut som ej kan uppskjutas utan olägenhet.

21 § Chefen för rådets kansli, enhetschef eller, ef-
ter beslut av chefen för rådets kansli, annan tjänste-
man får införda förklaring, upplysning eller yttrande
i ärende hos rådet.

Tjänstetillsättning

22 § Ledamot i styrelsen, ordförande i verkställande
utskottet och expert i rådet förordnas för högst tre
år. Ersättare för ledamot i styrelsen och för ordfö-
rande i verkställande utskottet förordnas för samma
tid.

Tjänst som chef för rådets kansli och chef för enhet
tillsättes av Kungl. Maj:t.

Övriga tjänster tillsättes och annan personal antas
av rådet.

23 § Bestämmelserna i 18 § första stycket statstjänstemannalagen (1965:274) och i 32 § statstjänstemannastadgan (1965:601) om chef för central förvaltningsmyndighet gäller den som innehar eller uppehåller tjänsten som chef för rådets kansli.

Bilaga 4

Redovisning av förhållandena i vissa främmande länder

Samordningen av det brottsförebyggande arbetet sker i många länder genom organ som har en nära anknytning till en central forskningsenhet. Den redovisning som kommittén för kriminologisk behandlingsforskning lämnar om organisationen av forskningen i vissa främmande länder har därför också kommit att i vissa avseenden ge en bild av organisationen av det samlade brottsförebyggande arbetet. Utredningen kan därför i dessa delar hänvisa till behandlingsforskningsutredningens betänkande. Här skall endast lämnas vissa kompletteringar om förhållandena i några främmande länder. Med hänsyn till den begränsade tid som stått till utredningens förfogande har det inte varit möjligt att göra en systematisk genomgång av utländska förhållanden.

Danmark

Ett kriminalpreventivt råd bildades i Danmark i december 1970. Rådet har till uppgift att inom ramen för gällande lagstiftning verka för att förebygga brott genom säkerhetsåtgärder, upplysningsverksamhet eller på annat ändamålsenligt sätt.

Rådet lyder under justitieministeriet och består av en representant för Advokatrådet, Assurandørsocietetet, Butikhandelens Fællesråd, Danmarks Lærereforening, Danmarks Sparekasseforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Forsorgsselskab, Dansk Journalistforbund, Dansk Politiforbund og Dansk Kriminalpolitiforening, Danske Bankers Fællesrepræsentation, Den danske Dommerforening, Departementet for toldvæsenet, Direktoratet for fængselsvæsenet, Embedslægeforeningen, Foreningen af politimestre i Danmark, Fællesforeningen for Danmarks Brug-

föreningar, Grossererersocietetet, Håndvaerkerådet, Industrirådet, Justitieministeriet, Landsorganisationen i Danmark, Politidirektøren i København, Provinshandelskammeret, Rigsadvokaten, Rigspoliti-
chefen, Socialstyrelsen, Børne- og ungdomsforsorgen, Undervisningsministeriet samt en universitetslærer i kriminalret eller kriminologi, en universitetslærer i sociologi.

Vid rådet finns ett verkställande utskott på fem personer. Justitieministern utser ordförande och vice ordförande i rådet. Någon av dessa personer är också ordförande i det verkställande utskottet.

Rådet har också ett sekretariat. Chefen för detta sekretariat utses av justitieministern. I övrigt åligger det rikspolischefen att ställa personal och lokaler till förfogande för rådet. Vidare har i de större polisdistrikten en särskild polisman utsetts att helt ägna sig åt det brottspreventiva arbetet.

Rådet har dessutom tillsatt särskilda arbetsgrupper som arbetar med olika delfrågor. Sådana arbetsgrupper finns för frågor rörande banker och penningtransporter, inbrottsstöld, fordonsstöld, framställning av undervisningsmateriel, framställning av propagan-
da samt butiksstöld.

Ungern

I Ungern är riksåklagaren den högsta samordnande in-
stanten av samhällets insatser mot brott. Han koordi-
nerar all verksamhet som berör lagars tillämpning,
utövar kontroll av polisväsendet, övervakar domstolar-
na och är högsta åklagarmyndighet. Vid sidan av riks-
åklagaren finns en kommitté bestående av förutom
honom själv fem medlemmar - justitieministern, in-
rikesministern, hälsovårdsministern, ordföranden i

högsta domstolen och en sekreterare i partiets cent-
ralkommitté - med uppgift att mellan berörda minist-
rier samordna kriminalpolitiken. Formellt är minist-
rarnas ansvariga inför regeringen medan riksåklagaren
och ordföranden i högsta domstolen är ansvariga in-
för parlamentet. Sekreterarens i centralkommittén
roll blir därför delvis att "samordna ansvarighets-
frågorna". Då riksåklagaren deltar i alla regerings-
sammanträden och då regeringen är ansvarig inför par-
lamentet blir dock ansvarighetsfrågan av underordnad
betydelse. Kommittén, som sammanträder fyra gånger om
året, har inga direkta kontakter med andra samhälls-
organ eller företag. Dessa tas genom vederbörande
ministerium. Något sekretariat eller liknande finns
ej knutet till kommittén.

Institutet för kriminologi och kriminalistik, som
grundades 1960, sorterar formellt under riksåklaga-
ren. Institutet leds av en av regeringen utsedd di-
rektör med viceministers ställning. Vid sidan av ho-
nom finns ett vetenskapligt råd. Medlemmar i detta
är bl.a. vice justitieministern, vice inrikesministern,
vice hälsovårdsministern, biträdande riksåklagaren,
vice ordföranden i högsta domstolen och represen-
ter från den ungerska vetenskapsakademien och uni-
versiteten.

Institutet, som är ett forskningsorgan, sysselsätter
40 personer varav 24 är forskare. Det är uppdelat
på två sektioner, en för kriminologi och en för
kriminalistik. Vid den förstnämnda bedrivs huvud-
sakligen teoretiska studier. Man studerar bl.a.
orsaker till brott och hur brott kan förebyggas.
Man gör även tematiska undersökningar av typ stu-
dier över brott mot statlig egendom och ungdoms-
brottslighet. Vid sektionen för kriminalistik ägnar
man sig åt praktisk forskning rörande bl.a. hjälpme-
del vid brottsplatsundersökningar.

Institutets forskningsresultat publiceras på olika sätt. De undersökningar som leder till förslag till åtgärder utges i form av rapporter. Dessa diskuteras inom det vetenskapliga rådet innan de överlämnas till berörda ministerier och organisationer. Institutet gör efter en tid en uppföljning av de resultat som de åtgärder givit som vidtagits på dess förslag. I en årlig av institutet utgiven antologi publiceras uppsatser författade av institutets forskare. Resultatet av större forskningsprojekt utges i monografier. Som exempel på sådana kan nämnas en studie över "gängbrottslighet" och en över grafologi. Institutets forskare bidrar även med tidskriftsartiklar (genomsnittligt 50 per år). I muntlig form presenteras institutets forskningsresultat i föreläsningar och seminarier vid universiteten.

En viktig funktion som institutet har är ett biträde med sakkunskap vid skrivande av lagar rörande brott och brottlighet. Institutet deltar därvid redan under det förberedande arbetet. Institutet står i nära kontakt med sina motsvarigheter i de övriga socialistiska länderna. Nära samarbete bedrivs även med motsvarande institut i Frankrike och Canada.

Sovjetunionen

I Sovjetunionen bedrivs en omfattande forskning i fråga om brottligheten och dess orsaker. Den samordnade uppgiften handhas av ett "Allsovetiskt institut för utredande av brottlighetens orsaker och för vidtagande av förebyggande åtgärder". Detta institut ägnar sig i betydande utsträckning åt praktiska frågeställningar. Forskningen inriktas ej sällan på aktuella brottlighetsproblem. Institutet ger sedan rekommendationer till t.ex. ministerier, polisen och näringslivet.

I Sovjetunionen har antagits en resolution om "arbetarnas medverkan i skyddet av den sociala ordningen". Enbart i delstaten Byelorussian (SSR) finns det enligt uppgift 7 000 kommuner med 250 000 medlemmar, som medverkar i detta arbete.

Vidare kan erinras om att i vissa delstater finns särskilda kommittéer mot ungdomsbrottsligheten. I dessa medverkar fackföreningsrepresentanter, medlemmar i kommunistiska ungdomsförbundet, representanter för skola, industrier, byggnadsföretag, socialvård, domstolar och åklagare.

U S A

I U S A finns flera federala organisationer med allmänt brottsförebyggande uppgifter. En av dem är National council on crime and delinquency, som är en privat organisation. National council har också lokala organ i ett stort antal delstater. Vid National council finns även en forskningsorganisation. Organisationen behandlar t.ex. frågor om polisens effektivitet. Den enskildes och olika företags medverkan i det brottsförebyggande arbetet ägnas särskilt intresse. Härvid behandlas t.ex. skolutbildningen, hjälp till ungdom med sociala problem. Även företagsledare utbildas i hur företagen på lämpligt sätt kan motverka brottslighet.

National council arbetar tillsammans med olika privata kyrkliga, sociala m.fl. grupper för att utarbeta brottsförebyggande program. På detta sätt arbetar man med skolprogram, narkotikafrågor och behandlingshem.

Det centrala statliga (federala) brottsförebyggande organet är Law Enforcement Assistance Administration. Detta organ har ett allmänt ansvar för den brotts-

förebyggande verksamheten. Det lämnar ekonomiskt stöd till de mest skilda delar av den brottsförebyggande verksamheten. Detta kan gälla forskning, ungdomsbrottlighet, narkotika, organiserad brottslighet etc. Organet ägnar sig inte minst åt frågor om polisens och domstolarnas effektivitet.

Västtyskland¹

Även i Västtyskland har det brottsförebyggande arbetet under senare år fått en ökad aktualitet. I ett tal i den tyska förbundsdagen sommaren 1972 framhöll sålunda den tyske inrikesministern att det brottsförebyggande arbetet måste ges högre prioritet.

Det finns emellertid ännu ej något organ som har det samlade ansvaret för det brottsförebyggande arbetet. Utredningen har emellertid erfarit att det diskuterats att bilda en kommission för brottsbekämpning sammansatt av representanter för regeringen (Bundesregierung), de olika länderna (Länderregierung), universiteten, domstolar, polisen, barnvårdsmyndigheter, fackföreningar, industri, handel, hantverk, press, radio och television.

Eftersom polisen ej har något organiserat samarbete med andra samhällsorgan eller privata organisationer i de brottsförebyggande frågorna blir kontakterna också sporadiska. Det förekommer emellertid att polisen medverkar i skolan eller vid sammankomster inom olika yrkesorganisationer. I samband med att byggnadstillstånd beviljas ger polisen vidare råd i brottsförebyggande frågor. De förebyggande synpunkterna

¹ Uppgifterna inhämtade under en studieresa till Frankfurt, Wiesbaden och München den 10-14 april 1973.

beaktas också då tillstånd ges till nya banklokaler.

Det brottsförebyggande arbetet består emellertid huvudsakligen i rådgivning från polisen till allmänheten. Denna verksamhet har pågått under många år. För varje månad har man utvalt ett särskilt tema för rådgivningen t.ex. barnmisshandel, sommarstageinbrott eller häleribrott. Dessutom har polisen 62 stycken rådgivningsbyråer till vilka allmänheten kan vända sig i tekniska frågor. Arbetet planeras och förbereds av en kommitté med representanter för polisen i de olika delarna av landet.

Polisens förebyggande arbete bedrivs i nära samarbete med tidningar, radio och television. Det finns ej några svårigheter att få medverkan av televisionen. Det kan anmärkas att televisionen inte är kommersiell och att det därför finns ett samhällsansvar att medverka i det förebyggande arbetet. Dessutom är allmänheten ofta mycket intresserad av de brottsförebyggande programmen. Det kan t.ex. nämnas att det populäraste programmet Aktenzeichen XY, Ungelöst, har cirka 25 miljoner tittare. Genom detta program medverkar televisionen i utredningar rörande svårare brottsfall. I tidningar, radio och television förekommer också en omfattande rådgivning till allmänheten i olika brottsförebyggande frågor.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

END